מצוה באפי נפשה הוא. "לא יעשה צרכיו תרי" אמאי, נמלך הוא? אמר אביי הכי קאמר לא יאכל תרי יושתה תרי ולא יעשה צרכיו אפילו פעם אחת. דילמא חליש ומיתרע ת"ר שותה כפלים דמי בראשו אמר רב יהודה אימתי, בזמן שלא ראה פני השוק אבל ראה פני השוק הרשות בידו, אמר רב אשי חזינא ליה לרב חנניא בר ביבי דאכל כסא דהוה נפיק וחזי אפי שוקא ולא אמרן אלא לצאת לדרך אבל בביתו לא, אמר ר' זירא ולישן כלצאת לדרך דמי אמר רב פפא ולצאת לבית הכסא כלצאת לדרך דמי, ובביתו לא והא רבא מני כשורי, ואביי כי שתי חד בסא מנקיט ליה אימיה תרי בסי בתרי ידיה, ורב נחמן בר יצחק כי הוה שתי תרי כסי מנקיט ליה שמעיה חד בסא, חד כסא, מנקיט ליה תרי כסי בתרי ידיה. אדם חשוב שאני. אמר עולא עשרה כוסות אין בהם משום זוגות, עולא לטעמיה דאמר עולא ואמרי לה במתניתא תנא עשרה כוסות תיקנו חכמים בבית האבל ואי ס"ד עשרה כוסות יש בהן משום זוגות היכי קיימי רבנן ותקנו מילתא דאתי לידי סכנה, אבל תמניא יש בהן משום זוגות, רב חסדא ורבה בר רב הונא דאמרי תרוייהו שלום לטובה מצטרף לרעה לא מצטרף אבל שיתא יש בהן משום זוגות רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו ויחונך לטובה מצטרף לרעה לא מצטרף אבל ארבעה יש בהן משום זוגות אביי ורבא דאמרי תרוייהו וישמרך לטובה מצטרף לרעה לא מצטרף ואוזדא רבא לטעמיה דרבא אפקינהו לרבנן בארבעה כוסות אע"ג דאיתזקר רבא בר ליואי, לא חש לה למילתא דאמר ההוא משום דאותבן בפירקא הוה. אמר רב יוסף אמר לי יוסף שידא: אשמדאי מלכא דשידי ממונה הוא אכולהו זוגי ומלכא לא איקרי מזיק אבא דאמרי לה להאי גיסא אדרבה מלכא [רתחנא הוא], מאי דבעי עביד, שהמלך פורץ גדר לעשות לו דרך ואין מוחין בידו, אמר רב פפא אמר לי יוסף שידא בתרי קטלינן בארבעה לא קטלינן, בארבעה מזקינן, בתרי: בין בשוגג בין במזיד, בארבעה במזיד אין בשוגג לא, ואי אישתלי ואיקרי ונפק מאי תקנתיה: לינקוט זקפא הידיה דימיניה בידא דשמאליה, וזקפא דשמאליה בידא דימיניה ונימא הכי: אתון ואנא הא תלתא ואי שמיע ליה דאמר אתון ואנא הא ארבעה נימא ליה אתון ואנא הא חמשה, ואי שמיע ליה דאמר אתון ואנא הא שיתא נימא ליה אתון ואנא הא שבעה, הוה עובדא עד מאה וחד ופקע שידא. אמר אמימר אמרה לי רישתינהי דנשים כשפניות: דאי מאן דפגע בהו בנשים כשפניות נימא הכי: חרי חמימי בדיקולא בזייא לפומייכו נשי דדרשייא, קרח קרחייכי פרח פרחייכי

איבדור

עשרה אין בהם משום זוגות. ולית ליה דרבא דאמר לעיל כוס של ברכה אין מצטרף לרעה דבתוכן עשרה כוסות איכא ברכת המזון: **ומלכא** לא מקרי מזיק. והא דתניא "לא יאכל תרי" היינו משום כשפים ורשב"ם פירש דפעמים מזיק: (שיך לקמן דף קיא ע"ב): **דאי** מאן דפגע בהיתא כו'. והא דאמר במי שמתו (ברכות דף כ:) ר' יוחנן הוה קאזיל ויתיב לשפרי מבילה כי היכי דילדן זרעא טוהיה הכא דפגע בעת שעולה מן המים ור' יוחנן לשפרי מבילה יתיב אי נמי התם יתיב הכא פגע אי נמי רבי יוחנן היה אומר שופך בוז על וגו':

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לטובה מצטרף לרעה לא מצטרף אם שתה כו'. נוסח/מהגה

◇ ד' דברות של אומראים שאפילו מצטרפים ל"ל ציצית

△ אומראים שקילו ד' דברות מבינים ובדומה בנוסאים של ציצית ובדומה (ב-ג) - קטרים לוסף שידא

פסח ועשה צרכיו ולא ישתה תרי ועשה צרכיו

[נדרים יט. וז"ל]

[סוטה מ:]

[סנהדרין כ: ב"ק כ: יבמות עו:]

(ב) יבריכן ר' ויטמרך
(ג) יאור ר' בנו אליק ויטמ"ק יאות
(ד) יטא ר' בנו אליק ויטמ"ק יאות

מלוס בלנגי נפשים סיג. ואין מלטרפין זה לזה: אמאי נמלך הוא. ואין מלטרפין לזוגות: הכי קאמר לא יאכל תרי ויעשה צרכיו לאפילו פעם אחת אם אם שתה לא ישמש: דילמא מליש. מחמת תמימים ליידי דכזוגות קאי מיתרע. בין כוס לכוס: ולא אמרן. דמרבי ליה זוגות אלא לצאת לדרך אחר הזוגות אבל לעמוד בביתו ליה בה: מני כשורי. כשמותה כוס זה מסתכל בקורה זו וכשהוא שותה שני מסתכל בשאלה ולפי תשבון הקורות מזהיר בזוגות: כי הוה שתי חד כסא מנקטא תרי כסי. דהוו להו תלתא: אדם משוב שאני. דמסרי שדים נפשייהו לאחוקי: עשרה כוסות דבים תיקנו. מפרש טעמא בכתובות בפ"ק (דף ח:): שלוס. תיבה שביעית ליישה ה' פנים אלין וגו': לטובה מצטרף (ה). אם שתה שבעה וחזר ושתה לא השמיני אין שמיני מצטרף עמהן: דאפקינהו לרבנן בארבעה. פעמים הרבה כשהיו נפטרים ממנו היה משקן ויש פעמים שלא היה משקן אלא ד' פעמים ונפטרין: דאותכן בפרקא הוא. שהיה רגיל להקשות בשעת הדרשה: לא אפקרי מזיק. ולא מייתינן לזוגות: בתרי. כסי קטלינא ליה משום זוגות: מיקרי ומזיק. בזוגות מאי תקנתיה: זקפא. אגודל: אי שמע קלא. ואפילו קול אדם אי לא אמר דאמר אדכבה מימא ליה חמשה: דישתינהי דנשים כשפניות. השולטות עליהם אמרה לי דבר זה: מרי חמימי בדיקולי בזייא. נראה חמה בכלים נקובים וקרועים לפומייכו: נשי פרשייא. יזדמנו לפיכם נשים כשפניות: קרח קרחייכי. יהי רצון שימרטו אותן שערות שלכם שאתן מכשפות בהן: פרח פרחייכי. ישא הרוח אותן פירורי לחם שאתן מכשפות בהן:

איבדור

רשב"ם

מלוס בלנגי נפשים סיג. ואין מלטרפין זה לזה: נפלג סוג. דתשמיש רתשון גמרה ביאתו וכטל תאותו: כבי קאמר לא יאכל פרי. ויעשה לרכיו אפי' פעם אחת כלומר אדם שאכל זוגות יזהר בעצמו שלא ישמש מטתו אחרי כן עד זמן מרובה דילמא חליש מחמת תשמיש ואיידי דכזוגות קאי מיתרע מזליה: כפלים. כמו זוגות: דמו ברשאו. טון מיתתו על ראשו מוטל שהוא ממית עצמו: בזמן שלא רשם פני שוק. בין כוס לכוס: ולא אמרן. דמרבי ליה זוגות אלא לצאת לדרך אבל לעמוד בביתו ליה בה: מני כשורי. כשמותה כוס זה מסתכל בקורה זו וכשהוא שותה שני מסתכל בשאלה ולפי תשבון הקורות יזהר בזוגות וכל פעם ופעם עושה כן אע"פ שאינו יוצא לדרך: אביי כי שתי חד כסא מנקטא ליה אימיה תרי כסי. דהוו להו תלתא ולכך מזמנים אותם ביחד שלא יבוא הדבר לידי שכחה ויעמוד בזוגות: אביי עיברתו אמו מת אביו, ילדתו אמו מתה אמו, והא דאמר אביי אמרה לי אמו מרבינתיה הוא בקדושין (ד' לא:): אדם משוב שאני. דמסרי שדים נפשייהו לאחוקי: עשרה כוסות תיקנו חכמים בבית האבל. בפרק קמא דכתובות מפרש טעמא: שלוס. תיבה שביעית היא דכתיב "שא ה' וגו'" לטובה מצטרף אם שתה שבע ושתה השביעי מצטרף לבטל הזוגות: אבל לא לרעה. שאם שתה כוס שמיני אחריו אין שמיני מצטרף על השביעי להזיק וסברא הוא כיון שבירכן בשלום שהוא תיבה שביעית אין שום היזק בעולם: רבה ורב יוסף. כמו שהיו הלוקות זו אחר זו היו מקילין בזוגות והולכין ופותחין: רבא אפקינהו בארבעה. פעמים הרבה כשהיו נפטרין ממנו היה משקן, ופעמים שלא היה משקן אלא ארבעה כוסות ונפטרין, ואף על גב דתרין *רבא לעיל "כוס של ברכה כו'" אלמא שבירא ליה דאדבע יש בהן משום זוגות אי לאו משום "כוס של ברכה" איכא לאתרוי דנהי דאדבע להזיק איכא למיתש לכשפים מיהא איכא למיתש דכדלקמן והלכך אינטריך רבא לאתרוי לעיל הכי דלית להו לרבנן לתקוני מילתא דאתי בה לידי סכנה ואפילו סכנת כשפים: דאותכן בפרקא. שהקשה לי בשעת הדרשה ובייאני ברבים שדרכו היה להקשות לו ברבים: לא מיקרי מזיק. אין רגיל בכך דנגאי הוא לו ולא מייתינן לזוגות דמילתא דלא שכיחא היא ומיהו זימנין דניזוק והלולא להחמיר ולעשות נטירותא יתירתא עדיך: בתרי כסי קטלינן ליה. משום זוגות: מיקרי ומזיק. בזוגות, מהו תקנתיה: זקפא. גודל: אי שמע. ואפילו קול אדם לו קול אשה דאמר ד' נימא ליה חמשה שלא יעמוד בזוגות: עד מאה וחד. שהיה שד מונה זוגות והוא היה מוסיף אחת שלא לעמוד בזוגות: פקע שידא. מרוב לעז: דישתינהי דנשים כשפניות. גבירתן של נשים כשפניות השולטות עליהן ומלמדתן אמרה לי דבר זה: חרי חמימי בדיקולי בזייא. נראה חמה בכלים קרועים ונקובין: לפומייכו נשי דרשייא. לפיכם נשים כשפניות: קרח קרחייכו. "יהי רצון שימרטו אותן שערות שלכם שאתם מכשפין בהן": פרח פרחייכו. הרוח יבא אותם פירורי לחם שאתם מכשפים בו וגרמה לי דהאי דכתיב בנשים כשפניות ביחזקאל (יג) הגני אל כסותיכם אשר אתם מעופדות שם את הנפשות לפורחות" אחד מכלי אומנות של כשוף:

איבדור